

| Alog 419

Sprawozdanie

Komisji bankowej o zamknięciu rachunków galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1905 i 1906.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do przepisu §. 38. statutu galic. Kasy oszczędności we Lwowie, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi dwa sprawozdania o zamknięciu rachunków tejże instytucji za lata 1905 i 1906 z wnioskiem o udzielenie Zarządowi Kasy absolutoryum za te dwa lata.

Wedle ustalonej dotychczasową praktyką zasady czynność Komisji bankowej odnośnie do galic. Kasy oszczędności polega z jednej strony na zbadaniu podstaw faktycznych, uzasadniających wnioski na udzielenie rachunkowego absolutoryum — z drugiej strony na rozpatrzeniu i ocenie działalności zakładu ze stanowiska ogólnych norm prawnych i gospodarczych, jakimi zakład taki kierować się powinien, jak i ze stanowiska bezpieczeństwa funduszu krajowego, który za zobowiązania tego zakładu przyjął poręczenie.

W pierwszym kierunku zaznacza Komisya bankowa, że skoro wedle sprawozdania Wydziału krajowego rachunki kasy za lata 1905 i 1906 zostały przez powołane do tego statutem organy sporządzone, sprawdzone i bez zastrzeżeń i uwag przyjęte, to tem samem dla Komisji bankowej, której kompetencya nie sięga w sferę rachunkowej kontroli — dostarczono faktycznych podstaw do poparcia wobec Wysokiego Sejmu wniosku Wydziału krajowego, aby Zarządowi galic. Kasy oszczędności we Lwowie udzielono absolutoryum z rachunków za lata 1905 i 1906.

Spełniając w drugim kierunku swoje zadanie, Komisya bankowa uważa za konieczne uzupełnić sprawozdanie Wydziału krajowego kilkoma uwagami, które jej nasuwa treść powołanych zamknięć rachunkowych oraz przedłożonych Wydziałowi krajowemu wyjaśnień Zarządu kasy.

Galicyjskiej Kasy oszczędności nie podobna oceniać z tego punktu widzenia, z jakiego się ocenia w ogóle Kasy oszczędności t. j. instytucje finansowe o etyczno społecznych zadaniach. Galicyjska Kasa oszczędności jest nie tyle ze względu na obowiązujące ją normy prawne, ile ze względu na stosunki faktyczne stworzone przez znaną powszechnie katastrofę i nieszczęśliwie obrane środki sanacji skutków tej katastrofy, dziś jeszcze instytucją finansową o odrębnym zupełnie typie i dlatego przy ocenieniu pracy gospodarczej tej instytucji jej odrębne właściwości i warunki życia koniecznie uwzględnić należy.

Jej wybitną cechą charakterystyczną, która ją od innych Kas oszczędności szczególnie odróżnia, stanowi przedewszystkiem ta okoliczność, że jestto kasa, która z konieczności pracować musi na zysk. Ujawnia się ta cecha w wysokim

napięciu procentowem, w obfitem korzystaniu z obcych kapitałów w drodze lombardu lub reeskontu wekslowego w poważnej rubryce dochodu z prowizji od wkładek wypłacanych bez wypowiedzenia. Tych zjawisk, które z istotą Kas oszczędności w ogóle nie zupełnie licują, za ujemną stronę kierunku gospodarczego galic. Kasy oszczędności we Lwowie, ze względu na jej wyjątkowe położenie — pozytywać nie można. Kasa galicyjska we Lwowie nie ma innej drogi do odzyskania strat, jak drogę obrotowego zysku, a na tej drodze postępuje wedle ogólnych prawideł gospodarczych bankowych i postępuje zgodnie z statutami i regulaminem zakładu, znacząc widoczny i normalny postęp.

Zamknięcia rachunkowe wskazują nietylko, że galic. Kasa oszczędności jako taka t. j. jako instytucja w granicach jej uprawnień statutowych działająca rozwija się zupełnie normalnie, ale nadto zamknięcia te dowodzą, że ta Kasa posiada bardzo wiele sił żywotnych, skoro ona mimo ciężkich ułomności wyniesionych ze znanej powszechnie katastrofy i mimo stale dziś jeszcze doznawanych zawodów jest w stanie wykazać bardzo pokaźne gospodarcze rezultaty.

Zaufanie do tej instytucji wzrasta stale, mimo poważnej miejscowej konkurencji i trudnych warunków targu pieniężnego, jej kapitał wkładkowy wzrasta; wynosił w r. 1904 kwotę K 77,034.608, wzrósł w r. 1905 do kwoty K 79,563.055 a w r. 1906 do sumy K 81,662.348. Ten wzrost jest wprawdzie względny, bo polega na przyroście procentowym; wzrosty r. 1906 przewyższają wkładki o K 641.318, ale ta okoliczność odpowiada targowi pieniężnemu tego roku i pojawia się prawie we wszystkich równorzędnych instytucjach w państwie.

Rachunek zysków i strat wykazuje w roku 1905 nadwyżkę z obrotu w kwocie K 233.412·89, w roku 1906 nadwyżkę w sumie K 327.302·91; więc gdy się zważy, że galic. Kasa oszczędności mająca w martwych, prawie żadnego dochodu nie przynoszących lokacjach uwięzionych około 13 milionów kor. kapitału wkładkowego, zdołała przecież opłacić procenta od wkładek, pokryć koszt administracji i wykazać dość poważną nadwyżkę obrotową około 300.000 kor., to się przyjąć musi do przekonania, że siły żywotne tej instytucji dorosły do tego, aby z niej samej wykrzesać tyle dorobku, iżby on pokrył całkowite nawet straty, jakoby wskutek odpisania martwych pozycji bilansowych instytucja ta ponieść musiała. Przyjmując bowiem, że galic. Kasa oszczędności odrzuci w latach następnych zwyżkę z obrotów nie 327.000 K jak w r. 1906 lecz tylko 150.000 K a nadto 0·5—0·6% czystego zysku ze zwiększającego się co roku kapitału obrotowego, to wedle przybliżonych obliczeń w przeciągu następnych 20—25 lat kasa pokryje cały swój niedobór własnymi siłami, choćby niedobór ten wynosił całą dzisiejszą pozycję bilansową t. zw. „interesów w likwidacji“ w sumie około 10,000.000 koron i dlatego Komisya bankowa sądzi, że o ile galic. Kasa oszczędności ograniczy na przyszłość działalność swoją do sfery uprawnień statutami jej ściśle zakreślonej, obawy o jej przyszłość i związany z nią interes finansowy kraju okazać się powinny płonnemi.

Drugą bowiem charakterystyczną cechą galic. Kasy oszczędności, która ją od wszystkich tego rodzaju instytucji zasadniczo odróżnia i która jej odrodzeniu stanowczo na przeszkodzie staje, jest tolerowany od lat wielu wskutek złudnych nadziei, fakt, iż ta kasa uprawia nie mieszczące się w sferze jej uprawnień statutowych agendy. Galic. kasa Oszczędności, pod formą nie przysługującego jej zresztą prawa udzielania kredytu na rachunek bieżący, prowadzi od chwili wdrożenia akcji sanacyjnej pod nazwą „interesa w likwidacji“ przedsiębiorstwa naftowe, w których ulokowanych jest 15% kapitału wkładkowego. Agendy te nieokreślone ani statutem ani regulaminem Kasy i w luźnym zupełnie do właściwych interesów kasy pozostające związku, ochłonęły cały fundusz rezerwowy kasy, wszystkie obrotowe nadwyżki począwszy od r. 1898 i były od lat szeregu przedmiotem szczegó-

niejszej troski Wysokiego Sejmu. W licznych uchwałach swoich wzywał Wysoki Sejm zarząd Kasy, aby zmierzał do zaniechania tych agend — do zakończenia interesów w likwidacji

Uchwały te pozostawały bez skutku, bo sfinalizowaniu tych interesów stały na przeszkodzie z jednej strony czynniki od woli zarządu zupełnie niezależne — z drugiej strony nadzieje odzyskania strat przez korzystne tych interesów rozwikłanie

Zarząd kasy, który bezpośrednio po katastrofie objął kierunek wychowawczy instytucji, wystraszony wysokością szkód i powodowany chęcią rychłego ich pokrycia — nie miał odwagi wprowadzić instytucję napowrót w granicę jej społecznych zadań i dokonawszy na schorzałym organizmie radykalnej operacji, rozpocząć normalną choć powolną jego kurację.

Dzisiejszy stan rzeczy jest następstwem tego braku odwagi. Pozycya bilansowa „interesa w likwidacji“ pochłonęła w drodze odpisów fundusz rezerwowi, nadwyżki obrotowe i zadatek przypadły w łącznej sumie 7,950.000 K i wzrosła z pierwotnej sumy 8,395.038 60 K w dniu 1. stycznia 1906 do sumy K 11,449.363-35 a z dniem 31. grudnia tegoż roku po dalszych odpisach kosztem specjalnej rezerwy i nadwyżki obrotowej roku 1906 do sumy 10,500.000 K. — Interesy w likwidacji nie zostały tedy zakończone a zarząd kasy wezwany o to przez Wydział krajowy stosownie do ostatniej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. listopada 1905 odpowiedział w sprawozdaniu swoim do Wydziału krajowego, że „nietylko ukończenie interesów likwidacyjnych w rozumieniu uchwały Wysokiego Sejmu tj. przez sprzedaż przedsiębiorstw naftowych lub oddanie w administrację za udział w zysku ale także trwałe utrzymanie równowagi w ich budżecie zawisło od czynników uchylających się od wpływu zarządu i że zadanie wytknięte zarządowi przez Wysoki Sejm może i w przyszłości mimo usilnych starań okazać się niewykonalnym“.

Komisya bankowa uznając trudności wykonania ostatniej uchwały sejmowej w kierunku zakończenia interesów w likwidacji w obecnej dla przemysłu naftowego wielce krytycznej dobie — jako zadania od woli zarządu kasy w wielu względach niezależnego, sądzi jednak że utrzymanie równowagi budżetowej w tych interesach i zapobieżenie wzrostowi tej pozycyi bilansowej jest rzeczą możliwą i konieczną; możliwą przez ograniczenie wydatków w sferze tych interesów do granic płynących stąd dochodów, konieczną ze względu na postanowienia statutu, od których Zarządu kasy Sejm dyspenzować nie może, a które na lokacye kapitału wkładkowego w interesach objętych tą kategorią agend stanowczo nie pozwalają.

Dyrekcya Kasy w sprawozdaniu rachunkowem za rok 1906 daje wyraz pogładowi, „że myśl objęcia przez Kasę likwidacji obiektów naftowych p. Wolskiego i sp. nie była szczęśliwą, że likwidacya w ścisłym słowa znaczeniu przeciwną jest naturze przedsiębiorstwa, w którym nieuniknione ryzyko tylko przez ciągłą spekulacyę mogłoby być wyrównane, że Kasie w spekulacyę wdawać się nie wolno, że zatem nie ma sposobu by ryzyko zrównoważyć“. Pogładowi temu odpowiada w zupełności gospodarka dyrekcji Kasy w r. 1906, w tym roku bowiem z funduszków Kasy żadnych więcej na popęd przedsiębiorstw objętych interesami w likwidacji nie poczyniono wydatków i dlatego Komisya bankowa przyjmując ze szczerem zadowoleniem do wiadomości ów pogląd Dyrekcji Kasy, skonstatować musi, że jestto najwyższy sukces, jaki w czasie całej siedmioletniej działalności zarządu Kasy w sferze interesów w likwidacji osiągnięty został.

Towarzyszący temu pogładowi zwrot w kierunku gospodarczym Kasy daje Komisji bankowej słuszną podstawę do twierdzenia, że w życiu galicyjskiej Kasy oszczędności rozpoczyna się nowa era, w której instytucya ta, wyzwolona z nie-

bezpieczeństwa hazardu i wprowadzona w prawne koleje jej statutowych agend, rozpocząć może racjonalną i do celu prowadzącą sanację. Ten nowy kierunek gospodarczy Dyrekcji musi być jednak wytrwale przestrzegany, a zarząd Kasy nie może ani na chwilę zachwiać się w tem przekonaniu prawnem, że mu spekulować nie wolno, że lokacya funduszów wkładowych w przedsiębiorstwach spekulacyjnych statutem nie jest przewidzianą, że jej zatem pod własną odpowiedzialnością zarządu zaniechać należy.

Aby się to tem pewniej stało, aby raz wreszcie żywione przez ogół obawy i troski o przyszłość instytucji i fundusz krajowy ustąpiły miejsca uzasadnionemu przeświadczeniu, że instytucya ta odżyje, a kraj materyalnie na szwank narażony nie będzie, Komisya bankowa proponuje w ustępie III. swych wniosków odpowiednie stanowcze do zarządu Kasy wezwanie i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. lipca 1906 L. 68.009 i z dnia 13. sierpnia 1907 L. 73.698 o zamknięciach rachunkowych galic. Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1905 i 1906.

II. Sejm udziela zarządowi galic. Kasy oszczędności we Lwowie absolutoryum z rachunków tejże Kasy za rok 1905 i 1906.

III. Sejm wzywa Wydział krajowy o polecenie Zarządowi galic. Kasy oszczędności, aby pod rygorem odmówienia absolutoryum zaniechał stanowczo dalszego lokowania funduszów wkładowych na rachunku tak zwanych interesów w likwidacyi.

Zastępca przewodniczącego:

Skalkowski w. r.

Sprawozdawca:

Staniszewski w r.